

20.1.2020

EOAK/1380/2019

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman

SUOMALAINEN KRIISINHALLINTAJOUKKO LIBANONISSA

Pöytäkirja

Tarkastuksen toimittajat:

Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen
Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman
Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Iisa Suhonen

Aika: 15.–19.9.2019

Yleistä tarkastuksen toimittamisesta

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain (197/2002) 5 §:n mukaan oikeusasiamies toimittaa tarkastuksia erityisesti mm. Suomen sotilaallisessa kriisinhallintaorganisaatiossa seuratakseen kriisihallintahenkilöstön kohtelua (495/2013).

Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin suoritti Libanonissa toimivan Suomalaisen Rauhanturvajoukon (SKJL) tarkastuksen viimeksi 4.–7.11.2014.

Kriisinhallintajoukon tarkastus toimitettiin etukäteen laaditun ohjelman mukaisesti. Apulaisoikeusasiamies tutustui etukäteen toimitettuun aineistoon, joka sisälsi muun muassa joukon toimintaohjeen, työjärjestyksen, liikenneturvallisuusmääräyksen sekä kurinpito- ja pienvahinkopäätöksiä.

Tarkastuksen vierailukohteiden toimipiste-esittelyä koskeviin yleisiin osuuksiin osallistuvat matkanjohtajana toiminut pääesikunnan operatiivisen osaston majuri sekä omaan tutkimustyöhönsä liittyen Maanpuolustuskorkeakoulun apulaisprofessori.

Tähän pöytäkirjaan on kirjattu vain tärkeimpiä tarkastushavaintoja ja niistä tehtyjä johtopäätöksiä. Tarkastuspöytäkirjasta laadittu luonnos on ollut Pääesikunnalla kommentoitavana ennen sen julkaisemista.

Pääesikunnan ja sen alaisten yksiköiden toimittamat kommentit tarkastushavaintojen johdosta, jotka koskevat tarkastuksen jälkeen tapahtuneita muutoksia, on kursivoitu tässä pöytäkirjassa.

Lisäksi pöytäkirjassa on huomioitu Pääesikunnan esittämät näkemykset mahdollisesti salassa pidettävistä tiedoista.

Yleistä tarkastuskohteesta

SKJL:n komentaja everstiluutnantti esitteli tarkastuksen aluksi apulaisoikeusasiamiehelle lähemmin UNIFILin (United Nations Interim Force in Lebanon) ja siinä toimivan suomalaisen kriisinhallintajoukon toimintaa.

UNIFILin rauhanturvaamisoperaatio on alkanut vuonna 1978 ja siinä on tällä hetkellä noin 10 300 rauhanturvaajaa 44 maasta. Toiminta on vakiintunutta eikä siihen ole odotettavissa suuria muutoksia. Suomalaisessa kriisinhallintajoukossa palvelee 198 henkilöä (rivivahvuus 201).

UNIFILin tehtävänä on muun muassa valvoa vihollisuuksien lopettamista operaation läntisen sektorin alueella kiinnittäen erityisesti huomiota Libanonin ja Israelin välillä kulkevaan ”Siniseen linjaan”, joka on YK:n yhdessä osapuolten kanssa määrittelemä maiden välinen jakolinja. Lisäksi tehtävänä on tukea Libanonin armeijan (LAF) sijoittumista vastuualueelleen Libanonin määräysvallan palauttamiseksi koko valtion alueella ja avustaa paikallisia viranomaisia luomaan turvalliset olosuhteet niin, että turvallisuusvastuu voidaan luovuttaa Libanonin armeijalle.

Kuluvana vuonna suomalaisen kriisinhallintahenkilöstön toiminta on siirtynyt irlantilais-suomalaisesta pataljoonasta ranskalaisjohtoiseen reservipataljoonaan (Force Command Reserve, FCR). Se on koko UNIFILin vastuualueella toimiva valmiuosasto ilman omaa erillistä vastuualueitaan.

Yhteistyön ranskalaisten kanssa kerrottiin toimivan hyvin. Tähän on vaikuttanut moni asia, mutta erityisesti rotaatiokoulutuksen aikana toteutettujen avainhenkilöstön koulutus- ja perehtymismatkoilla on ollut merkittävä positiivinen vaikutus. Toisaalta ranskalaisten kanssa kieli on ollut ajoittain haaste, sillä englannin kieli ei ole yhtä yleisesti puhuttua heidän joukossaan.

Suurin osa suomalaisista on sijoittunut FCR:n päätukikohtaan UNP 9-1:ään, jossa toimii FCR-pataljoona, jossa on suomalainen jääkärikomppania. FCR:n esikunnan alaisessa operaatiokeskuksessa palvelee suomalaisia esikuntaupseereita. Lisäksi UNP 9-1:lla toimii Kansallinen tukielementti (National Support Element; NSE).

NSE hoitaa muun muassa suomalaisten henkilöstöasiat, kuten palvelusvapaat, rekrytoinnin tuen ja palvelustodistukset, lääkinnän, kansallisen päivystystoiminnan ja raportoinnin, sekä huollon erilaiset järjestelyt. Operaatio-esikunnassa (UNIFIL HQ) Naqourassa palvelee esikuntaupseereita.

Suomalaisten tavanomaiseen toimintaan kuuluu muun muassa partiointi yhdessä Libanonin armeijan kanssa, tarkkailupisteillä toimiminen, saattuetehtävät sekä siviili-sotilasyhteistyö (CIMIC).

SKJL on FCR:ään siirtymisen myötä entistä pienempi sekä vaikutusvalta UNIFIL:ssa ja näkyvyys operaatio-alueella ovat entistä vähäisempää. Vahvuuden laskemisen lisäksi pääsyynä on NSE-henkilöstön rajallinen toiminnan vapaus ja toimivalta. Jatkosuunniteluissa ja neuvotteluissa Ranskan kanssa tavoitteena on pyrkiä edelleen lisäämään integraatiota organisaatiomuutoksille siten, että mahdollisimman paljon NSE:n toimintoja sulautettaisiin osaksi FCR:n organisaatorakenteita.

Operaation hyödyt kansalliselle puolustukselle ovat moninaisia. Käytössä oleva varustus ja suorituskyky on todettu olevan tehtäviin nähden oikein mitoitettuja. Operaation luonne, nykyinen SKJL:n organisaatio ja tehtävät sekä siihen liittyvä rotaatiokoulutus tuottavat jatkuvasti huomattavan määrän osaamista puolustusvoimille paitsi kansainvälisiin tehtäviin, myös erityisesti kotimaan puolustukselle yhteiskunnan häiriötilanteisiin varautumisessa tarvittavan osaamisen kehittymisenä.

Operaatioon ja sen henkilöstöön kohdistuvia vaaratekijöitä ovat paikallinen liikennekulttuuri, paikallistoimijat esimerkiksi liikkeenestoa toteuttaen, räjähtämättömät ampumatarvikkeet, terveydelliset ongelmat, ääriilikkeet, mahdollisten konfliktien osapuolten aseellinen toiminta ja elektroniset uhat. UNIFIL-operaatioissa on kuollut yhteensä 313 henkilöä 40 vuoden aikana.

Millog Oy toimii puolustusvoimien strategisena kumppanina Libanonissa ja vastaa ajoneuvojen huolloista. Millogin tilat ja toiminta on samassa tukikohdassa suomalaisten kanssa.

Apulaisoikeusasiamies tutustui tarkastuksen aikana suomalaisten käytössä olevaan päätuki-kohtaan UNP-9, Naqourassa operaatioesikunnassa (UNIFIL HQ) työskenteleviin suomalaisiin sekä tukikohtaan 7-2 (Sector East HQ). Päätukikohdassa tutustuttiin muun muassa perusyksiköihin, tilannekeskukseen ja sairaalaan. Tutustumiskäyntien yhteydessä keskusteltiin toimipisteissä paikalla olevan henkilöstön kanssa.

Tarkastushavaintoja ja esiin tulleita asioita

SKJL:ssä (FCR) palvellaan neljän kuukauden rotaatioissa ilman palvelusvapaita. NSE:ssä on kuuden kuukauden rotaatio. Neljän kuukauden palvelusaika määräytyy ranskalaisten rotaation pituuden mukaisesti ja sitä on ranskalaisten taholta perusteltu joukkojen yhtenäisyydellä. Ranskalaisten kanssa on käyty keskusteluja palvelusajan pidentämiseksi kuuteen kuukauteen.

Porin prikaatin kriisinhallintakeskuksesta 10.1.2020 saadun tiedon mukaan keskustelut palvelusajan pidentämiseksi ovat tarkastuksen jälkeen edenneet positiiviseen suuntaan.

Neljän kuukauden tiheäksi luonnehdittu rotaatioväli vaikuttaa myös Suomessa Porin prikaatin Kriisinhallintakeskuksen antaman rauhanturvaajien peruskoulutuksen eli ns. rotaatiokoulutusten toteuttamiseen. Paikalla vierailut Kriisinhallintakeskuksen komentaja kertoi tarkastajille, että koulutuksen toteuttamisen työtahti on hyvin tiivis ja tilannetta helpottaisi rotaation pidentäminen.

SKJL:ssä palvelevien keski-ikä on 27,07 vuotta. Nuorin on 20-vuotias ja vanhin 58-vuotias. Naisia on 18 eli 9,05 %. Tämä ylittää asetetun tavoitteen (8 %). Ensikertalaisia on 157 henkilöä eli 79,2 %.

Olosuhteet päätukikohdassa 9-1 olivat pääosin hyvät. FCR-esikuntaupseerien majoituksessa oli havaittu sisäilmaongelmia. Tilat oli korjattu UNIFILin toimesta ja ne olivat takaisin asuinkäytössä. Korjauksen taso ei kuitenkaan vastannut suomalaisia standardeja. Joitain havaintoja rostita oli tehty; ne olivat selvitettävänä eläinlääkärin kanssa.

Yhdestä valmiiksi rakennetusta wc- ja suihkutilasta (kontti) puuttui lämminvesivaraaja. Komentajan näkemyksen mukaan kustannuksista vastaaminen kuuluisi suomalaisten sijaan operaation johdolle. Muutoinkin suomalaisten tekemästä rakennustyöstä (ns. Kallohonka-projekti), rakennustöiden jakautumisesta ja tukikohtahankintojen omistajuudesta vaikutti olevan erilaisia tulintoja ja näkemyksiä ranskalaisten ja suomalaisten välillä. Nämä näkemuserot saattavat konkreettisesti jommankumman osapuolen lopettaessa toimintansa tukikohdassa.

UNP 9-1 Level 1 -sairaala on ranskalaisjohtoinen. Suomalaisella lääkintähenkilökunnalla on hallinnassaan lääkärin työ- ja vastaanottohuone ja sairaanhoitajien työ- ja vastaanottohuone. Ranskalaisten kanssa on yhteiskäytössä kaksipaikkainen ensihoituhuone ja kaksi potilas-huonetta, joita voidaan käyttää eristys- tai vuodepaikkoina. Suomalaisilla on oma lukko- ja hälytysjärjestelmällä varusteltu lääkevarasto. Yhteistyö muiden sairaaloiden kanssa mm. laboratoriotutkimusten, kuvantamisen ja erikoissairaanhoidon osalta on välttämätöntä. Kuitenkin näiden organisointi on huomattavan mutkikasta, ja vaatii Naqouran HQ -sairaalan luvan.

NSE:n henkilöstö ei kuulu YK:n/UNIFIL:n henkilöstöön terveydenhuollon osalta, mutta puolustusvoimat on järjestänyt kaikille operaatioissa oleville edellisessä kappaleessa kuvatut tarvittavat terveydenhoito- ja lääkäripalvelut.

Yleisimmät hoitoon hakeutumisen syyt olivat pienet liikunta- ja työperäiset tapaturmat, iho- ja hammasongelmat sekä lievät ylähengitystie- ja suolistotulehdukset. Alueella olisi tarve fysioterapeutille, sillä fyysinen työ ja runsas vapaa-ajan urheilu johtivat usein tuki- ja liikuntaelämistön ongelmiin.

Sairaalan vastaanotto oli saatujen tietojen mukaan organisoitu kahden viimeisen kuukauden aikana kokonaan uudelleen. Tarvittava välineistö ym. oli löydettävissä nopeasti ja vastaanotto-tilat olivat siistit ja hyvässä järjestyksessä.

Tukikohdassa ei ole toimivaa sähköistä potilastietojärjestelmää. Lääkärillä ei ole käytettävissä Millog Oy:n henkilöstön potilastietoja. Suomalainen lääkintäyksikkö tai sen lääkäri eivät vastaa Millogin työterveyshuollosta. Millogin henkilöstö tukeutuu tarpeensa mukaan suomalaisen yksikön palveluihin.

Potilastiedot kirjoitetaan tietokoneella word-pohjaiselle lomakkeelle. Lomaketta ei tallenneta, vaan se tulostetaan ja säilytetään lääkärin huoneessa sijaitsevassa lukitsemattomassa kaapissa. Lääkärin huoneen ovi on lukossa ja oven avainta säilytetään huoneessa, joka on yhteiskäytössä ranskalaisten kanssa. Lisäksi ranskalaisilla on vara-avain kaikkiin sairaalan huoneisiin. Käytäntö mahdollistaa sen, että ulkopuolisilla eli hoitoon osallistumattomilla on mahdollisuus päästä suomalaisen kriisinhallintahenkilöstön potilastietoihin. Apulaisoikeusasiamiehen näkemyksen mukaan potilastiedot tulee säilyttää lukitussa kaapissa, johon ei ole pääsyä kenelläkään muulla kuin suomalaisella lääkintähenkilökunnalla.

Tarkastajille ei osattu kertoa sitä, mitä tapahtuu potilastiedoille sen jälkeen, kun henkilö palaa Suomeen. Kotiutuva henkilö itse saa potilasasiakirjansa pyynnöstä mukaan paperitulosteina (esim. jatkohoidossa Suomessa käytettäväksi). Kysymys potilastietoasiakirjojen rekisterinpitäjyydestä jäi tarkastuksella epäselväksi.

Pääesikunta ilmoitti 17.1.2020, että SKJL:sta saadun tiedon mukaan tilanne on tältä osin korjattu tarkastuksen jälkeen. Potilasasiakirjat säilytetään lukitussa kaapissa. Potilasasiakirjat kulkevat muiden henkilötietoja sisältävien asiakirjojen kanssa takaisin Suomeen, jossa huolehditaan asiakirjojen jatkosijoittamisesta.

Tarkastajille kerrottiin, että jatkotutkimuksia ja -hoitoa varten tarvittavat asiakirjat lähetetään eteenpäin sähköpostin liitetiedostoina. Tämä on epäluotettavasti toimivan tietojärjestelmän takia hyvin hidasta, jopa tunteja vievää, ja onnistumiseltaan epävarmaa. Lääkintähenkilökunnalla ei ole mahdollisuutta lähettää sähköposteja suojatusti turvapostina. Salassa pidettäviä tietoja – kuten terveystietoja – ei kuitenkaan saa lähettää avoimessa tietoverkossa puutteellisen tietoturvan johdosta. Tämä korostuu entisestään toimintaympäristössä, jossa tietoliikenneyhteyksien toimivarmuudessa on ongelmia. Jos käytettävissä ei ole suojattua sähköpostiyhteyttä, tulee asiakirjojen lähettäminen toteuttaa muulla, turvallisella tavalla.

Lääkärien rekrytointi kriisinhallintatehtäviin on ollut jo pitkään ongelmallista. Kysymys lienee ennen kaikkea lääkärin palkkauksesta, joka saattaa operaatioissa olla useita tuhansia euroja kotimaan palkkaa pienempi.

Kriisinhallintaoperaation puolivuotisraportissa (1.1.–30.6.2019) todettiin, että tarkastelujakson aikana keskeisin oikeudellisen alan toimintaan vaikuttanut muutos on ollut sotilaslakimiehen siirtyminen organisatorisesti kansalliseen tukielementtiin (NSE). Organisaatiomuutoksen johdosta tiedonkulku sekä UNIFILin esikunnasta että ranskalaisen FCR-pataljoonan esikunnasta sotilaslakimiehelle on heikkoa. Tämän johdosta sotilaslakimiehen on mahdotonta osallistua

operaatioiden suunnitteluun ja siten operatiivisten tehtävien tukeminen on olematonta. Apulaisoikeusasiamies keskusteli asiasta sotilaslakimiehen kanssa ja esille tuotiin raportissakin mainitut tiedonkulkua koskevat ongelmat.

Henkilöstö on erittäin motivoitunutta ja ammattitaitoista. Henkilöstön keskuudessa kerrottiin kuitenkin ilmenneen pettymyksiä siitä, ettei operaation luonne vastannut peruskoulutuksessa kerrottua. Rotaatiokoulutuksessa korostuivat uhkakuvat. Peruskoulutus sinällään valmisti tositoi-miin, mutta arki Libanonissa näyttäytyi toisenlaisena. Tästä saattoi aiheutua turhautumista. Tämä ongelma ilmeni erityisesti Jääkärikomppaniassa. Henkilöstön mukaan rotaatiokoulutuksessa voisi olla sosiaalista ja kulttuurista, arkeen orientoivaa koulutusta. Lisäksi rotaatiokoulutuksessa voisi olla koulutusta esimiestyöstä, koska nyt esimiestehtäviin voi valikoitua sellaisia henkilöitä, joilla ei ole siitä kokemusta.

Porin prikaatin kriisinhallintakeskuksen 10.1.2020 antaman ilmoituksen mukaan kulttuurikoulutusta on lisätty tarkastuskäynnin jälkeen.

Tehtävänkuvista kerrottiin saatavan tietoa liian myöhään. Joillakin henkilöstöryhmillä kerrottiin olevan epäselvyyttä heidän tehtävänkuviinsa ja siinä, ettei se vastannut heidän odotuksiaan ja tosiasiallisia tehtäviään. Esimerkkinä mainittiin Jääkärikomppanian joukkueiden kenttäsairaanhoitajat, joille oli vasta operaatioalueella selvinnyt, että heidän tehtävistään n. 70 % oli jääkäritehtäviä ja vain noin 20 % sairaanhoitoon liittyviä tehtäviä. Apulaisoikeusasiamies pitää perusteluna, että siinä vaiheessa, kun rekrytoitavalle ilmoitetaan hänen valinnastaan, henkilön työtehtävä ja sijoituspaikka tulisi kuvata mahdollisimman yksityiskohtaisesti.

Porin prikaatin kriisinhallintakeskuksen 10.1.2020 antaman selvityksen mukaan tehtävänkuvaukset ovat olleet koulutuksen aikana kaikkien nähtävillä. Jostain syystä osa henkilöstöstä ei ollut niihin kuitenkaan tutustunut. Joukkueen sairaanhoitajan ensisijainen tehtävä on toimia joukkueensa mukana kaikissa niissä partio-, vartio- ja muissa tehtävissä, mitä joukkue kulloinkin suorittaa. Tehtävänkuvauksessa asia tuodaan selkeästi edellä mainittujen prosentiosuuksien mukaisesti. Rekrytointi-kirjeessä, jossa tehdään tehtävätarjous, ilmoitetaan esimerkiksi joukkueen sairaanhoitajalle hänen tehtävänimikkeensä ja tehtävän sijoituspaikka.

Reservistä palvelukseen tulleet pitivät epäkohtana sitä, ettei heillä ollut ketään edunvalvojaa kuten esimerkiksi henkilökuntaan kuuluvilla, joilla oli omat henkilöstöjärjestönsä.

Henkilöstön keskuudessa kerrottiin ilmenneen jonkinlaisia vastakkainasetteluun liittyviä näkemyseroja. Nämä asiat liittyivät naisten kohteluun ja olosuhteisiin operaatiossa, reserviläisten ja puolustusvoimien kantahenkilöstön väliseen eroon sekä ikää koskeviin kysymyksiin (suomalaisen ikähaitari operaatiossa on 38 vuotta). Näkemyserot ilmenivät lähinnä ”naljailuna” ja toisten tehtävien väheksymisenä ja niihin pyrittiin välittömästi puuttumaan. Varsinaisiin kuulemisiin ja selvitystoimiin johtanutta häirintää ei näihin edellä mainittuihin teemoihin liittyen kerrottu ilmenneen.

Ruuan laatua oli ainakin rotaation alussa pidetty huonona. SKJL saa elintarvikkeensa ja ravintolapalvelunsa ranskalaisilta. Tarjolla ollutta ranskalaisten valmistamaa ruokaa ei henkilöstön keskuudessa oltu pidetty kovin terveellisenä eikä ravitsevana. Toisaalta ruoka, joka maistui suomalaisille, ei välttämättä miellyttänyt muita. Ranskalaisten kanssa oli asiaan liittyen käyty neuvotteluja ja parannusta oli tapahtunut ja nyt ruokaan oltiin tyytyväisiä. Esimerkiksi aamiaisella oli tarjolla puuroa ja hedelmiä. SKJL tilaa noin kolmen kuukauden välein Suomesta elintarvikkeita, ns. Suomi-muonaa päivittäisten aterioiden tueksi.

SKJL:n welfare-toimintaa kehitettiin. Toiminta käsitti muun muassa retkiä sekä hankintoja kriisinhallintahenkilöstön palvelusolosuhteiden parantamiseksi. Myös Suomi-muonaa oli hankittu osana welfare-toimintaa.

Työn jakautumista ei pidetty tasapuolisena. Jääkärikomppanian tehtäviin kuuluu vuoroviikoin tapahtuva Force Protection (tukikohdan suojaustehtävät, jäljempänä ”FP-vuoro”) sekä QRF (Quick reaction Force). Lisäksi on koulutusta (LAF Joint Training). Erityisesti FP-vuoroa tunnuttiin pidettävän tylsistyttävänä ja pitkävetisenä. Vuorojen tasapuolisesta jakautumisesta pidettiin varsin tarkkaa kirjapitoa. Siitäkin huolimatta tarkastajille kerrotun perusteella Jääkärikomppaniaan kuuluvan Komento- ja tukijoukkueen koettiin pääsevän FP-vuoroista muita jääkärijoukkueita helpommalla, koska komento- ja tukijoukkueessa FP-vuorot jakaantuivat määrällisesti useamman henkilön kesken. Keskustelussa tuli toisaalta esille, että viitattuja kokemuksia voi osaltaan selittää tiedon puute toisten henkilöiden ja joukkueiden tehtävien kokonaisuudesta.

Päihtymysepäilyihin liittyvät näyttökysymykset herättivät keskustelua. Tarkastajille kerrottiin, että eräässä tapauksessa epäily päihtymyksestä perustui erään epäiltyä henkilöä korkea-arvoisemman sotilaan tekemiin havaintoihin epäillyn ”hilpeästä” käyttäytymisestä. Asiaa oli ryhdytty selvittämään vasta seuraavana päivänä, jolloin kyseessä oli sana sanaan vastaan -tilanne. Asia ei johtanut kurinpitoseuraamuksiin, mutta kysymyksiä herätti epäillyn asemaan kirjaamisen vaikutus hakeuduttaessa jatkossa kriisinhallintatehtäviin. Esiin tuotiin näkemys mahdollisen vapaaehtoisen puhallustestin suorittamisen mahdollisuudesta epäilyistä puhdistautumiseksi.

Kriisinhallintaan liittyvien asiakirjojen salausmerkinnät herättivät keskustelua. Joissain asiakirjoissa voi olla salassapitoa ja turvaluokiteltua tietoa koskeva ”punaleima”, vaikka asiakirja ei tosiasiallisesti sisältäisi mitään sellaista tietoa, joka edellyttäisi tällaista merkintää. Salausmerkinnän olemassaolo saattaa kuitenkin aiheuttaa asiakirjaa käsittelevälle taholle tarpeettomasti asiakirjan käsittelyyn liittyviä suojaamisvelvoitteita. Tällaista ”ylileimaamista” varmuuden vuoksi tulisi välttää ja laittaa salassapitoa koskevat merkinnät ainoastaan silloin, kun asiakirja tosiasiallisesti sisältää salassa pidettäviä tietoja. Tällöinkin salassa pidettävä kohta tulisi pystyä yksilöimään asiakirjasta. Esimerkkinä kerrottiin, että puolustusvoimien PDF-esityksen tyhjään pohjaan ei tarvitse joka kalvolle olla valmiiksi tehtyä salassapitomerkintää.

Naisten asemassa kerrottiin olevan parantamista. Naisilla kerrottiin olevan päivittäin tunnin pituinen saunavuoro, kun taas miehillä saunavuoro on usean tunnin pituinen kestäen myöhään iltaan. Naisten saunavuoro ajoittuu lisäksi niin, että mikäli työpäivän jälkeen haluaa mennä urheilemaan, edessä on valinta siitä, meneekö urheilun jälkeen saunaan vai syömään. Koettiin, että asian esille ottamisen yhteydessä vedotaan naisten vähäisempään määrään, eikä keskustelu koskaan etene tätä pidemmälle eikä näin ollen johda naisten palvelusolosuhteiden parantamiseen.

Lisäksi ilmeni, että SKJL:n materiaalipäällikkö (nainen), ei asu yhden hengen tilassa, vaikka sotilasarvossa alempia miehiä oli kuitenkin asutettu yksin. SKJL:n huoltopäällikkö oli ilmoittanut majoitusjärjestelyjen perustuvan ainoastaan nokkimisjärjestykseen (sotilasarvoon), mutta ilmeisesti siitä kuitenkin poikettiin sukupuolen perusteella. Puheena ollut materiaalipäällikkö ei itse saattanut asiaa tarkastajien tietoon eikä hänen kanssaan keskusteltu tarkastuksen yhteydessä.

Esille nousi myös kysymys rekrytointikriteereistä. Tarkastajille kerrottiin Cooperin testin olevan yksiselitteisen karsiva ja että sitä voi yrittää ainoastaan kerran saadakseen vaaditun tuloksen. Nyt henkilöstön keskuudessa kiersi huhu, että eräs palvelukseen mahdollisesti saapuva oli henkilö saanut erinäisten syiden perusteella yrittää läpäistä testin seitsemän kertaa eikä hän ollut sitä vielä kukaan läpäissyt. Siitä huolimatta hänen varusteensa oli ilmeisesti jo kuljetettu operaatioalueelle. Ihmiset vaikuttivat olevan näreissään ja ilmapiiriin vaikuttavia huhuja oli liikkeellä.

Maavoimien ja Porin prikaatin kriisinhallintakeskuksen mukaan kyse on ollut yksittäisestä hughusta, joka ei pidä paikkaansa. Ilmoituksen mukaan testitilaisuuksissa pidetään tiukasti kiinni asetetuista rajoista eikä poikkeuksia tehdä kuin korkeintaan koskien tiettyjä kriittisiä tehtäviä, joiden osalta päätös tehdään Pääesikunnassa.

Henkilöstön kanssa käytyjen keskustelujen yhteydessä tarkastajien tietoon saatettiin erään esimiesasemassa työskentelevän henkilön kielenkäytön ja käyttäytymisen olevan epäasiallista. Hänen kerrottiin vähätelleen epäasiallisin sanavalinnoin erään naispuolisen alaisensa työskentelyä sekä yleisemminkin suhtautuvan naisia kohtaan epäasianmukaisesti. Asia haluttiin saatettavaksi komentajan tietoon.

Maavoimien esikunnan 15.1.2020 antaman ilmoituksen mukaan loppukeskustelussa esille tuotu esimiesasemassa olevan henkilön epäasiallinen käyttäytyminen on selvitetty esitutkinnassa ja asia on ratkaistu sotilaskurinpitomenettelyssä.

Loppukeskustelu

Apulaisoikeusasiamies saattoi SKJL:n komentajan tietoon edellä tekemiään tarkastushavain-toja.

Edellä ilmenevät esimiesasemassa toimivan henkilön käyttäytymistä koskevat väitteet ja hänen nimensä saatettiin loppukeskustelun yhteydessä komentajan tietoon mahdollisia tarkoituksenmukaiseksi katsottuja toimenpiteitä varten. Lisäksi asian selvittämiseksi kerrottiin asiasta apulaisoikeusasiamiehelle kertoneen henkilön nimi tämän suostumuksella.

Yleisesti ottaen henkilöstö vaikutti erittäin tyytyväiseltä komentajan toimintaan esimiehenä.

Muihin toimenpiteisiin tarkastus ei antanut aihetta.

Vakuudeksi

Kristian Holman
vanhempi oikeusasiamiehensihteeri